

## Spørsmål til høring

Vi forventer ikke at dere svarer på alle spørsmålene. Noen av spørsmålene er i hovedsak rettet mot offentlig sektor som tilbyr data, mens andre spørsmål er rettet mot brukere av dataene (næringsliv, forskning, presse, sivilsamfunn, osv.). Dere kan svare på spørsmålene som er relevant for dere.

Høringen er åpen, og alle kan sende inn innspill. Rådet ber om at svar sendes inn ved hjelp av denne svarmalen.

**Navn**, enten på virksomheten du representerer, eller deg som privatperson:

Skriv her: Statens Kartverk

Hva beskriver best deg/dere som avsender:

- ☒ Offentlig virksomhet (statlig, kommunal eller fylkeskommunal)
- ☐ Næringsliv (privat virksomhet eller bransjeorganisasjon)
- ☐ Forskning eller utdanning
- ☐ Presse eller medier
- ☐ Sivilsamfunn eller interesseorganisasjon
- ☐ Privatperson
- ☐ Annen – Beskriv gjerne her:

## 1. Veilederens relevans og nytteverdi

På hvilken måte kan veilederen være nyttig for offentlige virksomheter som tilgjengeliggjør data?

Veilederen fremstår etter Kartverkets syn som et nyttig verktøy. Den bør imidlertid vie større oppmerksomhet til prinsippet om at «data skal åpnes når de kan, og skjermes når de må». Behovet for skjerming av data som kan «være til skade for kritisk infrastruktur, til fare for nasjonal sikkerhet eller som ut fra Forsvarshensyn kan unntas offentlighet», jf. dataforvaltningsloven § 2 femte ledd, må omtales tydeligere i veilederen. Dette er etter Kartverkets oppfatning helt nødvendig gitt gjeldende trusselvurderinger fra Nasjonal Sikkerhetsmyndighet (NSM), Politiets Sikkerhetstjeneste (PST) og Etterretningstjenesten (E-tjenesten) samt Kartverkets og våre samarbeidspartners

verdivurderinger av kart-, posisjons- og eiendomsdata etter Sikkerhetsloven. Digdir bør konsultere NSM for å sikre tydeligere veiledning og konkrete henvisninger til NSM sine veiledere på dette området, både i denne veilederen og i Digitaliseringsrundskrivet.

Kartverket er positiv til veilederens målsetning om å støtte offentlige virksomheter i å dele offentlige data. Veilederen fanger allerede opp viktige aspekt knyttet til FAIR-prinsippene, rettslig grunnlag for datadeling, behov for gode metadata, med mer.

Kartverket er, som nasjonal geodatakoordinator, opptatt av at data skal deles etter «kun-én-gang» prinsippet og etter én-kilde-prinsippet, med klart definerte og offisielle datagrunnlag og grensesnitt for prioriterte samfunnsoppgaver.

Data bør bli tilgjengeliggjort i ett datasett/en tjeneste på en måte som gjør at dataene kan dekke mange bruksområder. Dette innebærer blant annet at dataeier tilbyr gode, rikholdige og maskinlesbare data og metadata, vedvarende identifikatorer, forutsigbar datastruktur og distribusjon av data på format som støtter automatisert høsting av data.

Det er viktig med god praksis i dataforvaltning på tvers av sektorer og typer data som offentlige aktører tilbyr. Det framstår noe uklart om denne veilederen skal være et supplement til digitaliseringsrundskrivet, eventuelt hvilken rolle digitaliseringsrundskrivet vil få etter implementering av dataforvaltningsloven. Her bør veilederen være tydeligere på henvisning til gjeldende lover, forskrifter og generelle anbefalinger utover dette.

Fordi veilederen inntar elementer fra sikkerhetsloven er det også ønskelig at veilederen gir en tydelig begrepsdefinisjon på ulike klassifiseringer av skjermingsnivå og tilgangsstyring. Se for øvrig våre merknader i punkt 4 om generell begrepsavklaring.

Et sentralt mål er at data skal være enkle å finne, forstå og ta i bruk. Rådet ønsker særlig innspill fra virksomheter og personer som **bruker data** fra offentlig sektor.

Dekker veilederen de behovene dere har som brukere av offentlige data? Er det viktige brukerbehov som ikke er omtalt?

Veilederen kunne i større grad framhevet at rikholdighet ikke bare handler om metadata. For geodata er det også avgjørende at selve datasettet inneholder relevante attributter og kvalitetsinformasjon som gjør dataene egnet for analyse, sammenstilling og viderebruk.

At virksomhetene selv bør ta i bruk data de tilgjengeliggjør, og benytter seg av egne API, er et godt poeng for å sikre høy datakvalitet, og at data er til å stole på.

Kartverket har blant annet startet en omlegging for å basere framtidens produksjon av nautiske produkt og landkart basert på autoritative data. Dette innebærer at data fra offentlige aktører som skal inn i produktene strømmes inn i kartproduksjonen ved bruk av API, og at endringer som skal inn i kartene automatisk fanges opp når dataeier oppdaterer dataene sine. Da er vi avhengige av at dataene er av høy kvalitet, er til å stole på og at dataeier har en forutsigbar forvaltningspraksis.

Veilederen bør videre presisere viktigheten av definert dataeierskap (autoritative data), for å unngå blant annet duplikat av data, ineffektivitet i dataforvaltning og usikkerhet.

Hva kan man gjøre i offentlig sektor gjøre for å sikre at veilederen blir tatt i bruk og har en positiv effekt?

- Veilederen for datadeling er svært analog i dette utkastet. Kartverket mener at det bør vurderes å gjøre veilederen mer interaktiv, for aktivt å støtte opp under de prosessene som datadeling og forvaltning innebærer. Kartverket foreslår at veilederen gjøres tilgjengelig på en måte som gjør det enkelt for virksomheter å lenke til relevante deler og tekstutdrag. Det kan bidra til at virksomheter lettere kan gi veilederen en dynamisk plass i egne portaler og verktøy.
- Kartverket kan gjøre veilederen tilgjengelig på Norge digitalt-samarbeidets sider. Den bør i tillegg tilgjengeliggjøres på sider som data.norge.no, helsedata.no med flere. Da blir det enklere for de som jobber med å tilgjengeliggjøre og forvalte data å bruke den i sitt arbeid.
- Geonorge er under modernisering, herunder også metadataeditoren. Kartverket vil se på hvordan veilederen kan benyttes for å tydeliggjøre hvilke krav og anbefalinger dataeier må forholde seg til ved datadeling gjennom Geonorge.
- Veilederen bør presenteres på relevante møter og konferanser.
- Gjøre veilederen relevant for de som skal bruke den, f.eks. ved knytte den opp mot andre relevante ressurser som NSMs veiledere til sikkerhetsloven.
- Holde veilederen oppdatert.
- Digdir og NSM kan samarbeide om veiledning der datadeling og nasjonal sikkerhet berører hverandre (dersom det ikke allerede pågår et samarbeid i dag).

Rådet foreslår at veilederen erstatter Retningslinjer ved tilgjengeliggjøring av offentlige data ([lenke til regjeringen.no](https://www.regjeringen.no)). Rådet mener at en veileder er mer fleksibel og enklere å holde oppdatert. Samtidig kan en veileder oppfattes som mindre forpliktende enn et rundskriv og/eller retningslinjer. Hvilke fordeler og ulemper ser dere med at det er en veileder fremfor retningslinjer?

Kartverket mener at veilederen dekker samme funksjon som Retningslinjer ved tilgjengeliggjøring av offentlige data. Det er fordelaktig dersom veilederen kan oppdateres oftere enn retningslinjene kan – både med hensyn til relevante lover og forskrifter, felleskomponenter og andre faktorer som kan påvirke økosystemet for datadeling. Etter Kartverkets syn er det også en fordel at veilederen kobler punktene direkte til det aktuelle rettsgrunnlaget.

## 2. Skillet mellom krav og anbefalinger

Veilederen skiller mellom gjeldende og kommende rettslige krav på den ene siden, og anbefalinger for god praksis på den andre siden. Rådet ønsker innspill på om denne balansen er hensiktsmessig og forståelig.

Er forskjellen på krav og anbefalinger hensiktsmessig og forståelig? Er det anbefalinger som i realiteten er krav, og i så fall, etter hvilket regelverk?

Krav og anbefalinger knyttet til skjerming av data bør tas inn i samråd med NSM ettersom Sikkerhetsloven gjelder for statlige, fylkeskommunale og kommunale organer.

Når det gjelder deling bør punkt 3, «Tilby data gratis» endres. Første setning bør tilsvare den kommende Lov 19. juni 2026 nr. 36 (dataforvaltningsloven) § 16: «Det kan bare kreves betaling for å gjøre data tilgjengelige for viderebruk dersom det er hjemmel for dette i lov eller forskrift». Det er forskjell på denne ordlyden, og den foreslåtte ordlyden i veilederen som gir inntrykk av at «det ikke er anledning til å ta betalt for kostnader til innsamling og produksjon av data for viderebruk». Det er anledning til å ta betalt i noen tilfeller gitt unntakene, blant annet for geodata, i offentleglova § 8, offentlegforskrifta § 4 og dataforvaltningsloven § 16 andre ledd.

Punkt 1 «Dokumenter datasettene» gir etter vårt skjønn ikke en presis fremstilling av kravet til å publisere metadata. Slik Kartverket forstår det vil plikten til å publisere metadata for allerede tilgjengeliggjorte data følge av dataforvaltningsloven § 9. For data virksomheten forvalter er kravet etter dataforvaltningsloven § 10 mer relativt, og omfatter en forholdsmessighetsvurdering. Virksomheten må vurdere hvilke ressurser

den har tilgjengelig og hvordan formålet med bestemmelsen best kan ivaretas, jf. Prop. 54 LS (2025–2026) pkt. 11.6.2. Veilederen kan med fordel nyanseres på dette punktet.

Punkt 6 «Tilby data uten brukerregistrering» kan etter vårt syn gjøres klarere.

Offentleglova § 3 forutsetter at innsyn skal kunne gis anonymt og dataen som omfattes av dataforvaltningsloven § 5 er tilsvarende, se NOU 2024: 14 pkt. 18-1-4. All utlevering av data innebærer imidlertid en form for overlevering.

For digital tilgang vil det praktisk ofte innebære at brukeren registrerer noe hos virksomheten. Det kan være så enkelt som en API-nøkkel, eller annen autentiseringsmekanisme. Kartverket legger til grunn at det ikke er slik registrering veilederen viser til, men anbefaler at veilederen gjøres tydeligere på dette området. Valget av API-løsning bør ta hensyn til hva som er hensiktsmessig for å sikre tilgjengelighet, stabilitet og sikkerhet, jf. Åpne data-direktivets foralepunkt 32. Rådet bør også vurdere om det skal presiseres at dersom data deles på bakgrunn av særlovgivning faller delingen utenfor dataforvaltningslovens virkeområde, sml. Åpne data-direktivet art. 1 punkt 2 bokstav d og departementets svar på Skatteetatens innspill i Prop. 54 LS (2025–2026) punkt 5.1.6.1 siste avsnitt.

Videre mener Kartverket at formuleringen om å «oppmuntre til å gi kontaktinfo» er uheldig. Slike lister med kontaktinformasjon er vanskelige å forvalte. De fører også til unødvendig behandling av personopplysninger og derfor merarbeid for virksomhetene. Dersom formålet med å oppgi kontaktinfo er at brukerne skal få med seg informasjon om endringer eller driftsavbud, løses det hos Kartverket som hovedregel ved å be konsumentene om å abonnere på varslingssider. Dette krever mindre av virksomheten, og unngår problematikk med utdatert kontaktinformasjon. Rådet bør vurdere om veilederen også inntar en slik tilnærming for å dekke informasjonsbehovet.

Formatkrav og krav om alle språkversjoner i punkt 4 fremstår uklart. Det kan forstås som et krav om å fremstille informasjonen i alle formater noe som kan bli svært ressurskrevende og bør presiseres. Det er også uheldig å liste opp eksempelformater i veilederen dersom dette fører til at virksomhetene føler seg forpliktet til å produsere akkurat disse. Det vises i denne forbindelse til forarbeidene til datadelingsloven (Prop. 54 LS (2025–2026) punkt 18.1.9) som klargjør at plikten gjelder alle formater og språk som *virksomheten allerede har*, men ikke innebærer noen plikt til å konvertere eller oversette dataene.

### 3. FAIR-prinsippene

Veilederen viser til de internasjonale FAIR-prinsippene. FAIR står for *Findable, Accessible, Interoperable, Reusable*. Dette er en større endring sammenlignet med de

nåværende retningslinjene ved tilgjengeliggjøring av offentlige data. Rådet har selv definert ambisjonsnivåene, som en hjelp for offentlige virksomheter når de skal vurdere hvilke prinsipper de bør etterleve.

På hvilken måte har det en verdi for databrukere om offentlig sektor i større grad etterlever FAIR-prinsippene? Eventuelt hvis det ikke har verdi, hvorfor ikke? Er FAIR-prinsippene gjennomførbare og mulig å etterleve for offentlige virksomheter som deler data?

At FAIR-prinsippene forklares praktisk og enkelt, slik at de kan etterleves, er veldig viktig for at data skal deles og tas i bruk. Ved å følge FAIR-prinsippene, legger en til rette for god dataforvaltning hos dataeier, og gjør det enklere å ta i bruk. Prinsippene er fullt mulig å etterleve, forutsatt at virksomheten får tilstrekkelig kunnskap om hva prinsippene innebærer.

Geonorge har blant annet etablert et FAIR-register, der data blir vurdert etter kriterier på hvordan de etterlever FAIR-prinsippene – noe som er synlig både for dataeier og bruker. Denne praksisen kan etterleves av flere datadelingsinfrastrukturer, men det bør være harmoniserte FAIR-kriterier og vurderinger på tvers.

Det er også viktig at de som tilbyr datadelingsinfrastrukturer, *gjør det lett å gjøre rett*. Det vil si, at Geonorge, helsenett.no osv., legger til rette for at dataeiere kan gjøre data FAIR på en god og intuitiv måte. Det finnes [FAIR-veiledere, blant annet i Geonorge](#), som denne veilederen kan vise til for å løfte konkrete eksempler på *hvordan* data gjøres FAIR i praksis.

Er rådets ambisjonsnivåer for FAIR-prinsippene forståelig og hensiktsmessig? Bør ambisjonsnivået justeres for noen av prinsippene, og i så fall hvilke og hvordan?

At dataobjekt har en globalt unik og varig identifikator bør være et minimumskrav.

Er oversettelsene av prinsippene forståelig, og gjengir de meningsinnholdet fra originalspråket, engelsk? Hvilken norsk oversettelse av “Findable” er mest dekkende og presis - “gjenfinnbar” eller “søkbar”? Er det andre begreper som bør vurderes?

Ingen kommentar.

## 4. Andre innspill

Vi ønsker også innspill som ikke dekkes av spørsmålene over. Dette kan være synspunkter på enkeltpunkter i veilederen, forhold vi ikke har spurt om, eller andre perspektiver dere mener er relevante.

Er det noe i veilederen dere ønsker å kommentere spesifikt, bruker dere gjerne overskriftene og nummereringen fra veilederen.

### **Begrepsavklaring**

Veilederen bruker konsekvent begrepene «åpne» og «beskyttede data». Begrepet «åpne data» brukes ikke i dataforvaltningsloven. Begrunnelsen for det var at en legaldefinisjon av begrepet kunne føre til uklarheter, jf. Prop. 54 LS (2025–2026) pkt. 6.5.

Kartverket mener det er en risiko for at begrepet kan misforstås slik det er definert i veilederen. «Åpne data» må forstås å være negativt avgrenset. Som tidligere påpekt under punkt 1 er det nødvendig med en vurdering etter sikkerhetsloven. Åpne data-direktivets foralepunkt 16 angir forutsetningsvis at «åpne data» er de dataene som gjenstår etter at virksomheten har vurdert hvilke data som skal skjermes eller unntas.

Åpne data er derfor avgrenset både av hva som er positivt definert som beskyttede data etter dataforvaltningsforordningen ((EU) 2022/868) og data som unntas av andre grunner. Dersom sammenstillinger av informasjon kategoriseres som skjermingsverdig etter sikkerhetsloven § 5-1 vil disse sammenstillingene være underlagt taushetsplikt etter sikkl. § 5-4. Tilgang til slike data er unntatt innsyn etter offentleglova § 13 og faller ikke inn under virkeområdet til dataforvaltningsloven, jf. dataforvaltningsloven § 2 tredje ledd, jf. femte ledd.

Rådet bør vurdere om det er grunn til å tydeligere skille mellom «åpne data», «beskyttede data» og «unntatte data». Et klarere skille på dette området kan også bidra til at virksomheter får et sterkere forhold til hvordan data de forvalter *kan* gjøres åpent tilgjengelig på en trygg måte.

### **Forholdet mellom generelle data og geodata**

Kartverket som nasjonal geodatakoordinator mener det kan presiseres at Geonorge er den nasjonale portalen for deling av geografiske data fra offentlige virksomheter i Norge. Flere aktører har egne portaler for deling av data, men det er hjemlet i Geodataloven og Geodataforskriften at Kartverket skal drifte en portal for deling av alle offentlige geografiske data i Norge. Det er viktig at data også kan være søkbare fra Geonorge selv om de leveres gjennom andre portaler, slik at en sikrer at brukere enkelt finner fram til geografiske data.

Virksomheter bør etablere strukturerte kanaler for at brukerne kan melde feil og foreslå forbedringer på dataelementnivå, og ha rutiner for å vurdere, godkjenne og innarbeide slike forbedringer i kildedata. Formålet med dette er ikke at data skal tilpasses enkelte brukere ukritisk, men redusere framvekst av divergerende lokale kopier, styrke dataenes autoritet over tid, og sikre at kvalitetssikringsarbeidet brukere uansett utfører kommer fellesskapet til gode.

Punktet bør ses i sammenheng med behovet for endringslogger, og forutsetter at ansvaret for det enkelte datasettet er entydig plassert. Nasjonalt geodataråd har anbefalt tilsvarende mekanisme for geodataområdet (Geodata som felles grunnlag, tiltak 2).

### **Sammenstilling av datasett**

Det mangler en tydeligere omtale av sikkerhetsmessige konsekvenser ved sammenstilling av datasett. Flere datasett kan hver for seg fremstå som ufarlige, men samlet gi innsikt i skjermingsverdige forhold, kritisk infrastruktur eller sårbarheter knyttet til nasjonale sikkerhetsinteresser. Dette gjelder eksempelvis for matrikkeldata, som både i seg selv og som følge av sammenstilling kan utgjøre skjermingsverdig informasjon.